

Module D Slechtheid

De deelnemers aan de bijscholing moeten het besef ontwikkelen dat er diverse soorten en gradaties van visuele beperking bestaan, maar ook ervaren dat het oplossen van dagelijkse problemen en leergedrag geenszins uitsluitend of primair vanuit de specifieke visuele beperking te verklaren is.

Het is van belang de deelnemers te wijzen op de misvatting dat het moeilijker zou zijn met blinde kinderen te werken dan met slechtheid kinderen. Bij blindheid zijn de aanpassingen meestal duidelijk, bij slechtheid zijn er veel meer variaties en daarom ook veel meer onbegrip.

In module twee worden enkele voor basisschoolleerlingen geschikte hulpmiddelen gepresenteerd en komen kernproblemen t.a.v. adequate verlichting aan de orde.

D 1 Vormen van slechtheid

De deelnemers moeten er zich een voorstelling van kunnen maken welke uitwerkingen een visuele beperking in het dagelijks leven kan hebben, vooral op school.

De presentatie is afhankelijk van de beschikbaarheid van diverse media (dia's, video's, films of PowerPoint-presentatie).

Sommige van deze hulpmiddelen kunnen worden geleend of gehuurd bij diverse instanties (zie bijlage D 1 a).

De voor deze module benodigde tijd kan worden aangepast aan de behoeften en mogelijkheden. Hieronder wordt een periode van drie uur voorgesteld. Wanneer de bijscholing zowel het onderwerp „slechtheid“ als het onderwerp „blindheid“ behandelt, moet de groep worden opgesplitst.

Volg-nr.	Inhoud	Methode	Media
1 10 min.	Overzicht van vormen van visuele beperking en hun gevolgen	Voordracht (bijlage D 1 a)	
2 2.1 30 min.	Voorbeelden van vaak optredende visuele handicaps Vertroebeling van de brekende media (lens)	Zelfervaring d.m.v. simulatie 1. Waarneming van dichtbij (lezen, schrijven, werken met atlas e.a.)	Namaakbrillen Teksten in diverse lettergroottes en met verschillende contrasten; atlassen, schoolboeken; schriften met verschillende belijning, verschillende stiften; linialen met verschillende markering; passer en passeradapter; zakrekenmachine met verschillende displays; kranten, (prenten-) boeken, folders, dienstregelingen, telefoongidsen (zie ook module F , module F 3)

<p>2.2 20 Min.</p>	<p>Beperking van het gezichtsveld</p> <ul style="list-style-type: none"> • centraal (macula) • perifeer (koken-gezichtsveld) • boven, beneden (netvliesloslating) • links, rechts, binasaal of bitemporaal (hemianopsie) 	<p>2. Waarneming van verder weg (schoolbord, overheadprojector e.a.)</p> <p>3. Oriëntatie in het schoolgebouw</p> <p>Zelfervaring m.b.v. simulatie (als 2.1); kan gelijktijdig met 2.1 worden uitgevoerd: Om de beurt zetten de deelnemers namaakbrillen op.</p>	<p>Schoolbord, overheadprojector</p> <p>Namaakbrillen; dezelfde materialen als bij 2.1</p>
<p>2.3 30 Min.</p>	<p>Blindheid</p>	<p>Zelfervaring d.m.v. simulatie: eten en drinken</p>	<p>Blinddoeken; koffie, thee in kannen; melk, suiker; kopjes, borden, theelepeltjes; gesneden brood, boter, margarine, honing, jam, smeerkaas</p>
<p>2.4 15 Min.</p>	<p>Evaluatie van de opgedane ervaringen</p>	<p>Gesprek onder begeleiding</p>	<p>Flipchart of schoolbord</p>

<p>2.5 30 Min.</p>	<p>Overige vormen van slechtziendheid als refractie-afwijkingen en bijkomende beschadigingen als een storing in de accommodatie van het oog, de licht-donker-adaptatie van het netvlies, over gevoeligheid voor verblinding, nystagmus (oogbeving), vermindering van de contrastwaarneming, ontbrekend dieptezicht</p>	<p>Filmvertoning</p>	<p>met tabel (bijlage D 1 b) Videofilm „Zwischen Sehen und Nichtsehen“ [Tussen zien en niet-zien] (Buser) of „Eigentlich sehe ich alles – fast“ [Eigenlijk zie ik alles – bijna.] (Drave) of Scottish Sensory Centre (vgl. bijlage B 2 a)</p>
<p>2.6 20 Min.</p>	<p>Evaluatie van de lesmodules 2.1 – 2.5: open vragen; gelegenheid om emotionele betrokkenheid te uiten; verwijzing naar de later te behandelen onderwerpen (zie modules E en F)</p>	<p>Gesprek onder begeleiding</p>	<p>evt. flipchart of schoolbord</p>

Bijlage D 1 a

Allereerst wordt aan de deelnemers duidelijk gemaakt dat deze module bedoeld is om hen te laten ervaren welke effecten diverse vormen van visuele beperkingen kunnen hebben op het dagelijkse leven en op de eisen van de school. Op de school (toekomstige school) van het visueel gehandicapte kind wordt met de groepsleerkracht en de vakleerkrachten intensief gewerkt aan de aanpassingen van de situatie. Welke maatregelen nodig zijn t.a.v. de individuele consequenties voor de schoolsituatie, de inrichting van het onderwijs, de media en hulpmiddelen wordt ter plaatse vastgesteld.

De vakspecialist van het Orthopedagogisch Advies- en Ondersteuningscentrum (Expertisecentrum) initieert en begeleidt dit proces, waarbij alle leerkrachten die lesgeven aan het visueel gehandicapte kind moeten worden betrokken.

De grote verscheidenheid van vormen van visuele beperking en hun qua aard en graad zeer verschillende gevolgen voor de dagelijkse praktijk van het 'overleven' kunnen in het kader van een bijscholing niet worden behandeld. Vormen van visuele beperkingen die met eenvoudige middelen te simuleren zijn, moeten met overeenkomstige media als zelfervaring toegankelijk worden gemaakt; over andere vormen van visuele handicaps worden de leerkrachten geïnformeerd d.m.v. beeldmateriaal (dia's, overheadsheets, PowerPoint-presentatie of filmfragmenten). Voor school en levenspraktijk zijn – niet alleen om redenen van de bescherming van privacy – oftalmologische bijzonderheden en oorzaken van ondergeschikt belang. Doorslaggevend is het volgende:

- In welke situatie en bij welke taken heeft het visueel gehandicapte kind hulp nodig (bijv. dichtbij, verder weg, mobiliteit, donkere ruimten)?
- Welke hulp heeft het nodig?
- Hoe kunnen verbijzondering en stigmatisering zo veel mogelijk worden gereduceerd?
- Hoe kan er op zo'n manier worden geholpen dat een zo groot mogelijke zelfstandigheid en een optimale sociale integratie worden bereikt?

Over de problematiek van simulatie vgl. het voorwoord p. V – 2

Webadressen m.b.t. de aanschaf van media:

www.ssc.mhie.ac.uk (Scottish Sensory Center), zie module B 2 - 5

www.bartimeus.nl (Bartimeus)

www.visioloerf.nl

www.sensis.nl

www.blindeninstitut.de (Blindeninstitutsstiftung Würzburg)

www.edition-bentheim.de (edition bentheim Würzburg)

www.szb.ch (Video: Zwischen Sehen und Nichtsehen 1 [Tussen zien en niet-zien] van F. Buser)

Bijlage D 1 b

De evaluatie dient ruimte te bieden voor spontane uitingen, echter door het systematiseren van de ervaringen moet ook duidelijk worden welke waarnemingsmogelijkheden een visueel gehandicapte persoon heeft.

Een mogelijke evaluatievorm is die m.b.v. een tabel (met meer lege ruimte dan in het voorbeeld):

	eenvoudig oplosbare taken	moeilijk oplosbare taken	niet oplosbare taken
Vertroebeling			
Gezichtsveldverlies centraal			
Gezichtsveldverlies perifeer			
Gezichtsveldverlies boven, beneden, lateraal (telkens te specificeren)			
Blindheid			